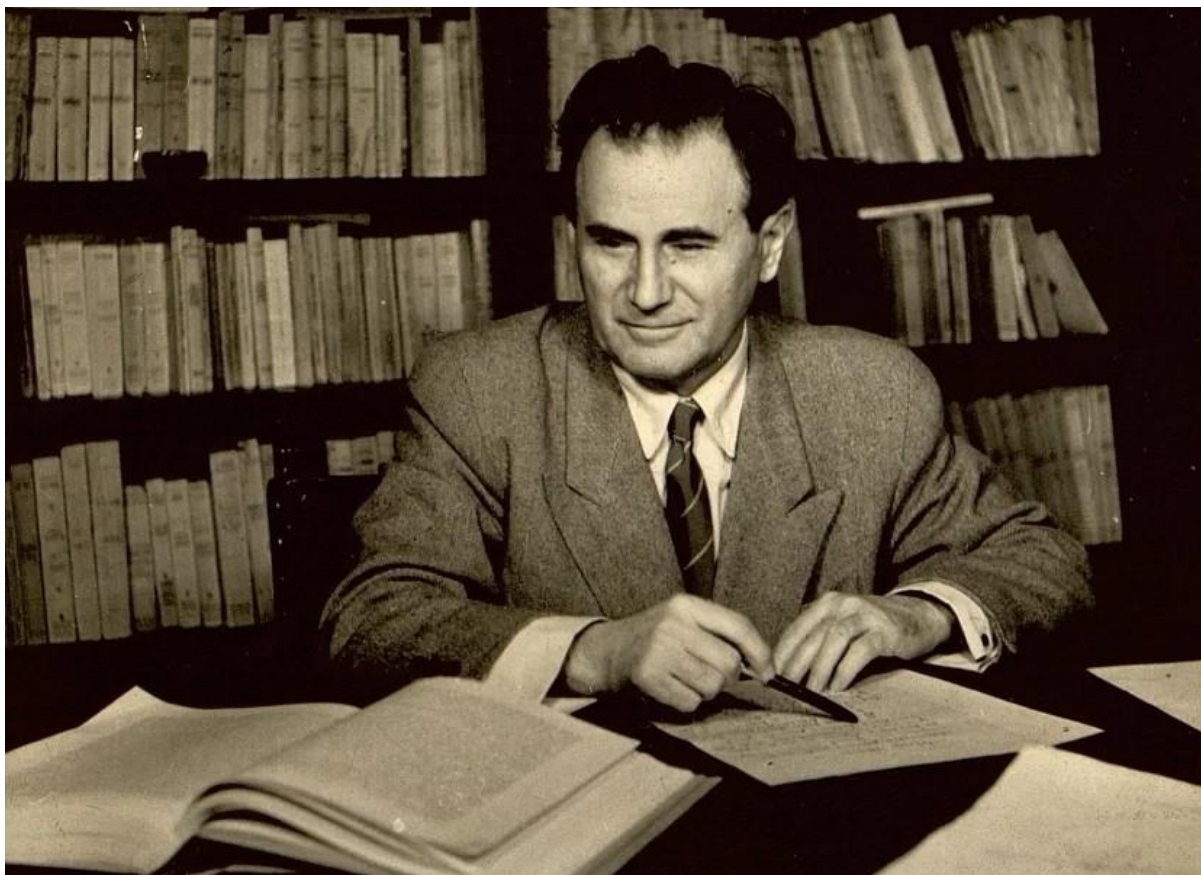

Biblioteca Județeană: Personalitatea săptămânii – Camil Petrescu, de la drama interioară la realismul conștiinței

19 aprilie 2025

Camil Petrescu este una dintre cele mai lucide și profunde personalități ale literaturii române din secolul XX. Istoriografia literară îi recunoaște meritele de romancier, dramaturg, doctor în filozofie, nuvelist și poet, dar, mai presus de toate, îl reține ca pe un spirit intens și profund, marcat de tragismul războiului și de zbuciumul unei existențe trăite cu luciditate și pasiune. El este cel care a pus capăt epocii romanului tradițional și a deschis drumul modernismului în proza românească, devenind un reper esențial în evoluția literaturii noastre.

Opera sa impresionează prin profunzimea analizei psihologice și prin viziunea artistică novatoare. În structura profundă a culturii române, el întruchipează luciditatea analitică,

căutarea absolutului și revoluția literară din proză și teatru. Camil Petrescu este un veritabil precursor al conștiinței moderne în literatura română, un creator al unei lumi literare unde subiectivitatea și realitatea obiectivă se întâlnesc într-un permanent conflict.

Scriitorul modern pe care îl reprezintă se naște dintr-un zbugium interior profund, metamorfozat în literatură, conturând un univers în care introspecția, luciditatea și setea de adevăr absolut devin axe esențiale ale creației. Într-o eră marcată de transformări istorice majore și crize existențiale, el a adus în prim-plan nu doar frământările conștiinței individuale, dar și neliniștile unei întregi generații.

Literatura sa nu caută decorativul sau spectaculosul exterior, ci pătrunde adânc în structurile sufletului omenesc, acolo unde se ciocnesc ideile, emoțiile și principiile morale. De la drama iubirii neîmplinite și până la tragedia războiului ori solitudinea intelectualului confruntat cu o lume dezorientată, Camil Petrescu caută, în scrisul său, o ordine interioară autentică. Întreaga sa operă se înfățișează ca un realism profund, în care autenticitatea și rigorile spirituale devin legătura de bază între psihologia personajelor și realitatea exterioară.

Deși opera sa cuprinde forme variate – poezie, roman, filozofie, eseu și articol politic – aceasta păstrează o remarcabilă unitate prin spiritul polemic, refuzul convențiilor estetice și nevoia acută de adevăr. Temele abordate – iubirea, războiul, familia, intelectualul, parvenitul, artistul – rămân actuale și astăzi, confirmând relevanța autorului într-un peisaj literar aflat într-o continuă transformare.

Pasionat de confesiunea literară, Camil Petrescu a fost totuși reticent în a-și dezvălui copilăria și a vorbit foarte puțin despre adolescență. Născut la 9/21 aprilie 1894, în București, fiu al unui funcționar de poștă originar din Brăila, a rămas orfan de tată înainte de a veni pe lume, iar la scurt timp și-a pierdut și mama. A fost crescut de fosta sa doică, o femeie de condiție modestă.

Privat de afecțiunea familială și aruncat devreme într-o lume dură, dar vibrantă, plină de idei și deziluzii, Camil Petrescu s-a format ca un autodidact al suferinței și un căutător neobosit al adevărului absolut. Încă din primii ani de viață, s-a confruntat cu lipsuri și singurătate – greutăți care, în prezența părinților, ar fi putut fi estompate.

A urmat clasele primare la o școală din cartierul Obor, purtând în suflet, de timpuriu, urmele unei copilării marcate de privațiuni. Toate acestea au lăsat urme adânci: un complex al inferiorității sociale, suprapus dramatic peste o conștiință vie a propriei valori – sentimentul unui om fără sprijin, înstrăinat, care își caută cu înfrigurare un drum clar în viață.

Încă din anii de liceu – petrecuți la colegiile „Sfântul Sava” și „Gheorghe Lazăr” – Camil Petrescu se remarcă prin inteligență și rezultate excepționale, devenind bursier intern. În 1914 debutează în revista Facla cu articolul „Femeile și fetele de azi”, semnat cu pseudonimul Raul D., nume sub care va continua să publice în revistele Rampa și Cronica. Își continuă formarea intelectuală la Facultatea de Filozofie și Litere a Universității din București. În paralel cu studiile universitare, în 1916 urmează cursurile Școlii Militare ale Regimentului „Mihai Viteazul” din București.

Însă anii tinereții sunt umbriți de experiența cumplită a Primului Război Mondial. Un moment definitoriu în destinul său îl reprezintă înrolarea ca sublocotenent în primul val trimis pe front, unde este grav rănit și internat la Spitalul Militar din Târgoviște.

Pentru Camil Petrescu, războiul nu a fost doar o realitate istorică, ci o problemă de onoare și moralitate – o confruntare interioară pe care a simțit nevoia să o trăiască și să o asume ca experiență existențială, necesară echilibrului propriei conștiințe.

În anul 1917, Camil Petrescu se reîntoarce pe front, unde este luat prizonier și internat într-un lagăr german din Ungaria. Experiența războiului, trăită ca ofițer combatant, îl marchează profund: este rănit, îndură condiții grele în captivitate și își pierde parțial auzul — o afecțiune care îl va însoți toată viața și care va deveni o temă recurentă în opera sa.

Eliberat din lagăr în 1918, revine la București, unde scrie piesa „Jocul ielelor” și ocupă un post de profesor suplinitor la fostul său liceu, „Gheorghe Lazăr”. În anul următor, își susține lucrarea de licență în filozofie, axată pe logică, obținând calificativul magna cum laude, acordat de comisia prezidată de profesorul P. P. Negulescu. Ulterior, se stabilește la Timișoara, unde devine profesor și, între 1919 și 1921, conduce revista Banatul românesc, contribuind activ la viața culturală a vremii.

În 1921, se întoarce la București, participă la ședințele cenaclului „Sburătorul”, condus de Eugen Lovinescu, și publică primele poezii în revista cu același nume. Pentru piesa Jocul ielelor, i se acordă, în 1922, Premiul Teatrului Național. Până în 1927, continuă să scrie piesele „Act venețian”, „Suflete tari” și „Danton”, lucrări ce sunt bine primite atât de spectatorii Teatrului Național, cât și de criticii teatrali.

Urmează o perioadă mai puțin fastă, marcată de lipsuri materiale și de complexul infirmității, care se sfârșește în 1930, odată cu apariția romanului „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, ce face senzație în lumea literară. Experiențele de război se transfigurează literar în acest roman fundamental al literaturii interbelice, care introduce o nouă formă de autenticitate narativă și introspecție psihologică.

Cu succesul deja confirmat, în 1933 publică „Patul lui Procust”, roman care îi aduce o aproape unanimă recunoaștere a valorii literare. O excepție notabilă este Eugen Lovinescu, al cărui refuz de a aprecia romanul duce la o ruptură definitivă atât cu cenaclul, cât și cu revista Sburătorul. Patul lui Procust este considerat capodopera sa – un roman modernist de o originalitate remarcabilă, care redefinesc structura narativă prin perspectiva multiplă și introspecția filozofică.

Anul 1937, îi va aduce titlul de „doctor în filosofie”, prin susținerea strălucitei lucrări „Modalitatea estetică a teatrului”. Munca sa filozofică a influențat profund gândirea românească, iar abordările sale teoretice au fost apreciate în cercurile academice.

După ce, în 1938, a participat la Congresul Internațional al Scriitorilor Dramatici de la Stockholm, la începutul lui 1939 este numit director al Teatrului Național din București, funcție în care n-a rezistat decât 10 luni. Îi este acordat Premiul Național pentru Literatură Dramatică Românească, precum și posibilitatea unei călătorii de informare la Paris și Londra.

Până în 1943, se dedică unor teme filozofice, aprofundând studiul fenomenologiei și schițând propriul său concept conform căruia literatura trebuie să reflecte esența concretă a vieții. În 1948, devine membru titular al Academiei Române.

Camil Petrescu a fost, de asemenea, dramaturg, poet și eseist. A publicat poezie în volumul „Versuri. Idee. Ciclul morții” (1923), a scris eseuri filosofice și a contribuit la introducerea fenomenologiei în cultura română prin studiile dedicate operei lui Edmund Husserl.

Se stinge din viață pe 14 mai 1957, la București, lăsând în urmă o operă marcată de introspecție, rigoare intelectuală și o sete permanentă de adevăr. A fost, cum el însuși se definea, un „om al ideilor absolute” și un scriitor care a deschis literatura română către modernitate.

Astfel, masivul roman social „Un om între oameni”, închinat lui Nicolae Bălcescu, în care, printr-o documentare aprofundată, autorul reconstruiește imaginea societății principatelor române din prima jumătate a secolului al XIX-lea, rămâne neterminat. Chiar dacă nu a reușit să finalizeze această carte, Camil Petrescu a lăsat în urmă o operă de înaltă calitate, care se întinde pe mai multe planuri ale literaturii.

Stilul său sobru, lipsit de artificii stilistice, prin care încerca să exprime realitatea fără înfrumusețări și în care se regăsesc stări difuze sau momente de exaltare transmise prin monolog interior, l-a consacrat ca un autor novator în literatura română.

Aspirația către adevărul interior reprezintă fundamentul noii direcții în creația literară a lui Camil Petrescu. Această viziune conferă originalitate poeziei sale, vitalitate teatrului și profunzime romanului, prin ceea ce el numea „momente autentice de simțire”. Pentru autor, literatura nu poate exista în afara conștiinței, căci — după cum mărturisea — „singura realitate pe care o pot povesti este realitatea conștiinței mele, conținutul meu psihologic.”

Bibliotecar, Luciana Macovei

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Bibliografie: Camil Petrescu. Marian Popa. București. Albatros, 1972. Camil Petrescu. Schițe pentru un portret. Irina Petraș. București, Editura Demiurg, 1994.